

ผลการใช้ชุดกิจกรรมศิลปะบำบัดเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก

THE EFFECTS OF ART THERAPY ACTIVITY PACKAGES TO

IMPROVE SOCIAL SKILLS OF CHILDREN WITH AUTISM (SPECTRUM DISORDER)

Received: August 3, 2023

Revised: December 29, 2023

Accepted: December 30, 2023

กนกนิตกัญจน์ จันทร์โกมุท¹, สุพรรณษา สุวรรณชาติ² และ บุญโรม สุวรรณพาหุ³

Kankanit Changomut¹, Supansa Suvanchatree² and Bunrome Suwanphahu³

¹นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

²ดร. สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

³ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

^{1,2,3}Faculty of Education, Prince of Songkla University, Songkla 90110, Thailand

¹Corresponding author, E-mail: kankain@khanchai.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองกลุ่มเล็ก โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมศิลปะบำบัดที่ช่วยพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก และเพื่อเปรียบเทียบทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกก่อน ระหว่าง และหลังการใช้ชุดกิจกรรมศิลปะบำบัด กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ เด็กออทิสติก อายุ 8-10 ปี ซึ่งได้รับการวินิจฉัยและมีหนังสือรับรองจากแพทย์ว่าอยู่ในภาวะออทิสซึม (Autism) และมีความบกพร่องทางด้านทักษะทางสังคม ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในห้องเรียนคู่ขนาน โรงเรียนบ้านสะบารัง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 3 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ 1) ชุดกิจกรรมศิลปะบำบัด 2) แผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) 3) แบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรมทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก 4) แบบสัมภาษณ์ผู้ปกครอง 5) กล้องบันทึกภาพ และ VDO ใช้แบบแผนการวิจัยแบบ Single Subject Design รูปแบบ A – B – A แบบสลับกลับ 3 ระยะ วิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมเพื่อหาความเที่ยงระหว่างผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย โดยหาค่าความเชื่อมั่นระหว่างผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย (IOR) หาค่าความเชื่อมั่นระหว่างผู้สังเกตมีค่าตั้งแต่ร้อยละ 80 ขึ้นไปจึงจะถือว่าเชื่อถือได้ และวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมของกลุ่มและการสัมภาษณ์ผู้ปกครองกลุ่มเป้าหมาย และเกณฑ์การหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมศิลปะบำบัดในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ไว้ 75/75 (E_1/E_2)

ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะบำบัดที่ช่วยพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก ในครั้งนี้จำนวน 4 ชุด ดังนี้ กิจกรรมการใช้สี กิจกรรมฉีกปะ กิจกรรมภาพพิมพ์ กิจกรรมมัดย้อมมัดใจ ประสิทธิภาพชุดกิจกรรมศิลปะบำบัดที่ช่วยพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกมีคะแนนเฉลี่ยรวมระหว่างใช้ชุดกิจกรรม (E_1) คือ 78.6 และคะแนนเฉลี่ยรวมหลังใช้ชุดกิจกรรม (E_2) คือ 76.3 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

หลังจากใช้ชุดกิจกรรมศิลปะบำบัด เด็กออทิสติกทั้ง 3 คน มีการพัฒนาที่ชัดเจน เมื่อเปรียบเทียบทักษะทางสังคมพบว่า ระยะทดลองใช้ชุดกิจกรรมและระยะติดตามผลเด็กออทิสติกทั้ง 3 คน มีทักษะทางสังคมสูงกว่าระยะเส้นฐาน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

คำสำคัญ: เด็กออทิสติก, ทักษะทางสังคม, ชุดกิจกรรมศิลปะบำบัด

ABSTRACT

The purposes of the study were to improve and consider the efficiency of art therapy activities in order to develop social skills for autistic children and to compare autistic children's social skills before, during and after using these art therapy activities. This research was a small-n experimental research design. The participants of this research were specifically selected by the condition of autism such as 8 to 10- year-old children who were diagnosed and given medical certificates by physicians. This meant that they were affected by autism spectrum disorder and also had a disability of social skills. So, the total of participants in this research were three students who were studying in premium classroom at Ban Sabarang School during the first semester, 2022. The instruments of this research consisted of art therapy activities, Individual Implementation Plan (IIP), social skills observation form for children with autism, parents interview form and video recorder. This research was a single subject design relating to A – B – A model with 3 phases reversal. The data in this research was analyzed by social skills observation form in order to find the validity and reliability between researcher and research assistant. In addition, the data was also examined for discovering the reliability between observers that was measured the value of 80% or higher. This meant that the information in this study was reliable. Moreover, the researcher analyzed the collecting data from the social skills observation and parents interview forms. The criteria of art therapy activities' efficiency in this research were defined at 75/75.

The results of the research revealed that four art therapy activities for developing social skills of children with autism, including color activity, collage art activity, graphic arts activity and tie-dye activity can improve social skills for children with autism. The total of average scores during using the activities was 78.7 and the total of average score after using the activities was 75.2 which meant that all four activities were highly effective in evolving social skills for autistic children. After using art therapy activities, all of three children had an obvious improvement. Additionally, during trial and follow-up periods, three children with autism had a high level of

social skills compared with baseline. According to this, the findings of this research had an effective result as hypothesizes following.

Keywords: Children with Autism, Social Skills, Art Therapy Activities

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ออทิสติกทั่วโลกมีอัตราการเกิดที่เพิ่มมากขึ้นในทุก ๆ ปี (กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2561: 5) ซึ่งเด็กออทิสติกเป็นบุคคลที่มีความผิดปกติทางด้านสมองทำให้มีความบกพร่องทางพัฒนาการด้านต่าง ๆ เช่น พัฒนาการทางด้านสังคม ภาษา การสื่อสาร พฤติกรรม และอารมณ์ จะส่งผลให้มีข้อจำกัดในการใช้ชีวิตประจำวัน หรือการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคม ภาวะออทิสซึมจะแสดงอาการออกมาให้เห็นได้ชัดเจน ขณะอายุประมาณ 2-3 ขวบ (ประกาศกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2555: 22-23) แต่จากการศึกษาการเกิดของภาวะออทิสซึมนี้ยังไม่พบสาเหตุที่ชัดเจนว่าเกิดจากความบกพร่องส่วนใด สาเหตุอาจเกิดมาจากปัจจัยหลาย ๆ อย่างรวมกัน จึงทำให้เกิดความผิดปกติทั้งโครงสร้างและการทำงานของสมอง (ประกายภัทร นิยม, 2550: 27) จนส่งผลให้เกิดความบกพร่องทางพัฒนาการหลักใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการสื่อสาร ด้านการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และด้านพฤติกรรม ซึ่งในปัจจุบันยังไม่มีตัวยาใดที่จะสามารถรักษาภาวะออทิสซึมให้หายขาดได้ แต่สามารถใช้วิธีการฝึกฝนให้เด็กออทิสติกมีคุณภาพชีวิตใกล้เคียงกับเด็กปกติได้ (ศักรินทร์ วงศ์เลิศศิริ, 2561: 12)

ทักษะทางสังคม เป็นทักษะหนึ่งที่พบความบกพร่องในเด็กออทิสติก อาการที่แสดงออกมาก็คือการไม่สนใจสังคมโลกภายนอก ไม่มีปฏิสัมพันธ์กับคนรอบข้าง หรือแม้แต่มองไม่เข้าใจการปฏิบัติตัวเมื่ออยู่ในสังคม ซึ่งทักษะทางสังคมเป็นปัจจัยหลักและมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการดำรงชีวิตของเด็กออทิสติก การบำบัดรักษาทางเลือกจะเป็นอีกแนวทางที่สามารถใช้ควบคู่ไปกับการบำบัดรักษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งการบำบัดทางเลือกมีหลากหลายวิธี ผู้วิจัยได้มีความสนใจเกี่ยวกับการบำบัดทางเลือกของเด็กออทิสติกโดยใช้กิจกรรมศิลปะบำบัด เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก

ศิลปะบำบัด (Art Therapy) เป็นการนำกระบวนการหรือผลงานทางด้านศิลปะ (ทัศนศิลป์) มาใช้ในการบำบัดฟื้นฟูเด็กออทิสติกให้มีทักษะทางสังคมให้ดีขึ้น โดยใช้กระบวนการทางด้านศิลปะเป็นสื่อกลางในการแสดงทางความคิด ความรู้สึก ซึ่งศิลปะบำบัดจะไม่ให้ความสำคัญกับความสวยงามของผลงาน แต่จะให้ความสำคัญกับการแสดงออกผ่านผลงานศิลปะของผู้ถูกบำบัด และจากที่ผู้วิจัยได้ศึกษาพบว่า ศิลปะเป็นเสมือนภาษาที่สองของเด็กออทิสติก เด็กจะสื่อสารผ่านทางงานศิลปะได้ดีและเร็วกว่าการสื่อสารทางหลัก ซึ่งสอดคล้องกับ ทวีศักดิ์ สิริรัตน์เรขา (2564: 34) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ศิลปะจะนำไปสู่เป้าหมายในการบำบัดได้ดี

จากการศึกษาความสำคัญข้างต้น ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก โดยใช้ชุดกิจกรรมศิลปะบำบัด ได้แก่ กิจกรรมการใช้สี กิจกรรมฉีกปะ กิจกรรมภาพพิมพ์ กิจกรรมมัดย้อม เพื่อที่จะพัฒนาทักษะทางสังคมในด้านการมีส่วนร่วมและจดจ่อในการทำกิจกรรม การปฏิบัติตามข้อตกลง และการเล่นร่วมกับเพื่อน ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญกับเด็กออทิสติกในการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม โดยรูปแบบของกิจกรรมจะเป็น

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

กิจกรรมที่ทำร่วมกันเป็นกลุ่ม เพื่อให้เด็กออทิสติกได้มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น โดยผู้วิจัยหวังว่าการใช้ชุดกิจกรรมศิลปะบำบัดจะเป็นอีกทางเลือกที่จะช่วยพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกและเป็นแนวทางให้กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กออทิสติกสามารถนำความรู้หรือชุดกิจกรรมไปใช้ในการเรียน การสอนและพัฒนาเด็กออทิสติกเพื่อให้เด็กออทิสติกมีพัฒนาการด้านต่าง ๆ ที่ดีขึ้นและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมร่วมกับคนปกติได้อย่างมีความสุขต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะบำบัดที่ช่วยพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก
2. เพื่อหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมศิลปะบำบัดที่ช่วยพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก
3. เพื่อเปรียบเทียบทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกก่อน ระหว่าง และหลังการใช้ชุดกิจกรรมศิลปะบำบัด

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เด็กออทิสติก อายุ 8-10 ปี จำนวน 3 คน ซึ่งได้รับการวินิจฉัยและมีหนังสือรับรองจากแพทย์ว่าอยู่ในภาวะออทิสซึม (Autism) และมีความบกพร่องทางด้านทักษะทางสังคม ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในห้องเรียนคู่ขนาน โรงเรียนบ้านสระบัว ภาควิชาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2565 คัดเลือกกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง

2. ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ชุดกิจกรรมศิลปะบำบัดสำหรับเด็กออทิสติก ได้แก่ กิจกรรมการใช้สี กิจกรรมฉีกปะ กิจกรรมภาพพิมพ์ และกิจกรรมมัดย้อม

ตัวแปรตาม ได้แก่ ทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก ได้แก่ การมีส่วนร่วมและจดจ่อ ในการทำกิจกรรม การปฏิบัติตามข้อตกลง และการเล่นร่วมกับเพื่อน

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับศิลปะบำบัดที่ใช้สำหรับการพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับเด็กออทิสติก

4. ขอบเขตด้านพื้นที่ ในการวิจัยครั้งนี้กำหนดพื้นที่ คือ ห้องเรียนคู่ขนาน โรงเรียนบ้านสระบัว

5. ขอบเขตด้านระยะเวลา ในการวิจัยครั้งนี้ใช้ระยะเวลาในการทดลอง 6 สัปดาห์

สมมติฐานของการวิจัย

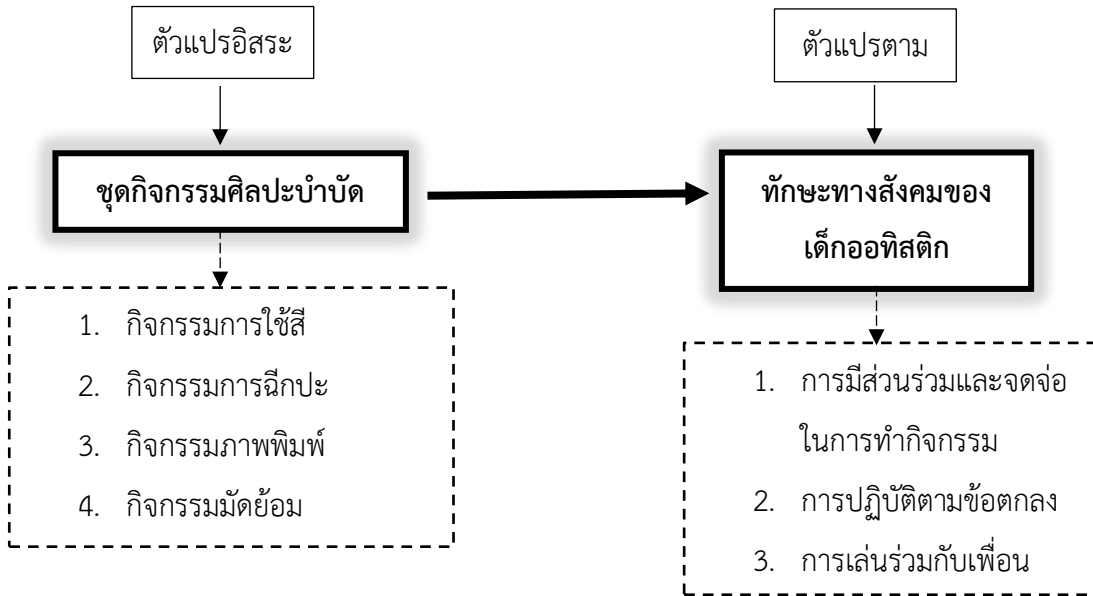
1. ชุดกิจกรรมศิลปะบำบัดที่ช่วยพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกที่พัฒนาขึ้นมีระดับคุณภาพมากขึ้นไป

2. ชุดกิจกรรมศิลปะบำบัดที่ช่วยพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้

75/75

3. ทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก มีพัฒนาการที่ดีขึ้นหลังจากได้รับการพัฒนาด้วยชุดกิจกรรมศิลปะบำบัด

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยผลของการใช้ชุดกิจกรรมศิลปะบำบัดเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็ก ออทิสติก เป็นการศึกษาวิจัยเชิงทดลองกลุ่มเล็ก โดยใช้แบบแผนการวิจัยแบบ Single Subject Design รูปแบบ A – B – A แบบสลับกลับ 3 ระยะ มีรายละเอียดดังตารางที่ 1

เส้นฐาน (A ₁)	การจัดกระทำ (B)	ติดตามผล (A ₂)
T ₁ T ₂ T ₃	T ₄ T ₅ T ₆ T ₇ T ₈ T ₉ T ₁₀ T ₁₁ T ₁₂ T ₁₃ T ₁₄ T ₁₅	T ₁₆ T ₁₇ T ₁₈

ระยะที่ 1 (A₁) หมายถึง ระยะเส้นฐานของพฤติกรรม

ระยะที่ 2 (B) หมายถึง ระยะทดลองใช้ชุดกิจกรรมศิลปะบำบัดกับกลุ่มเป้าหมาย

ระยะที่ 3 (A₂) หมายถึง ระยะติดตามผลหลังจากหยุดใช้ชุดกิจกรรมศิลปะบำบัด

T₁ -T₁₈ หมายถึง แสดงวันที่ใช้ในการวิจัยในแต่ละระยะ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยผลการใช้ชุดกิจกรรมศิลปะบำบัดที่มีต่อทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

วารสารวิจัยและพัฒนาศึกษาพิเศษ

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองมี 2 ชนิด ได้แก่ 1.1) ชุดกิจกรรมศิลปะบำบัด จำนวน 4 กิจกรรม ประกอบด้วย กิจกรรมการใช้สี กิจกรรมฉีกปะ กิจกรรมภาพพิมพ์ กิจกรรมมด्योंม 1.2) แผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) จำนวน 12 แผน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 2.1) แบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรมทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก 2.2) แบบสัมภาษณ์ผู้ปกครอง 2.3) กล้องบันทึกภาพ และ VDO

การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือวิจัย

ระยะที่ 1 การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขั้นที่ 1 การพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะบำบัด ได้แก่ 1) สังเคราะห์เอกสารและงานวิจัย 2) พัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะบำบัด คือ กิจกรรมการใช้สี กิจกรรมฉีกปะ กิจกรรมภาพพิมพ์ และกิจกรรมมด्योंม 3) ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบหาค่า IOC และ 4) ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

ขั้นที่ 2 การจัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) ได้แก่ 1) สังเคราะห์กิจกรรมและจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม 2) สร้างแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP) 3) ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบหาค่าความเหมาะสม และ 4) ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

ขั้นที่ 3 การพัฒนาแบบสังเกตทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก ได้แก่ 1) สังเคราะห์เอกสารและงานวิจัย 2) สร้างแบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรมของเด็กออทิสติก 3) ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบหาค่า IOC และ 4) ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

ขั้นที่ 4 การจัดทำแบบสัมภาษณ์ผู้ปกครอง ได้แก่ 1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัย 2) สร้างแบบสัมภาษณ์ และ 3) นำแบบสัมภาษณ์ตรวจสอบถูกต้อง

ระยะที่ 2 การทดลองใช้เครื่องมือกับกลุ่มทดลองที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มเป้าหมาย

1. ทดลองใช้เครื่องมือทั้งหมดกับกลุ่มทดลอง 2. ปรับปรุงแก้ไข

ระยะที่ 3 การทดลองใช้และประเมินประสิทธิผลของชุดกิจกรรมศิลปะบำบัด

1. ทดลองใช้ชุดกิจกรรมศิลปะบำบัด 2. ประเมินประสิทธิผลของชุดกิจกรรมศิลปะบำบัด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกด้วยตนเอง โดยใช้ชุดกิจกรรมศิลปะบำบัด ดังนี้

1. ขอร้องการพิจารณาจริยธรรมวิจัยในมนุษย์ รหัสโครงการ psu.pn.2-049/65 และจัดทำเอกสารแสดงความยินยอมอาสาสมัครวิจัยโดยได้รับการบอกกล่าว และได้รับอนุญาตจากผู้ปกครองให้เข้าร่วมโครงการวิจัยนี้ด้วยความสมัครใจและสามารถถอนตัวจากการเป็นอาสาสมัครโครงการวิจัยนี้เมื่อใดก็ได้ตามต้องการโดยไม่มีผลกระทบใด ๆ ทั้งสิ้น

2. ขอนหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ส่งถึงผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านสะบารัง

3. ทำการอบรมผู้ช่วยวิจัย ทำความเข้าใจ และสร้างข้อตกลงร่วมกัน เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการบันทึกข้อมูล

วารสารวิจัยและพัฒนาศึกษาพิเศษ

4. ดำเนินการทดลองพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก โดยใช้ชุดกิจกรรมศิลปะบำบัด เป็นเวลา 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 45 นาที โดยมีรายละเอียด ดังนี้

สัปดาห์ที่ 1 สังเกตทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกกระยะเส้นฐาน ประกอบกับสัมภาษณ์ผู้ปกครองก่อนใช้ชุดกิจกรรม

สัปดาห์ที่ 2-5 ทดลองใช้ชุดกิจกรรมศิลปะบำบัด พร้อมสังเกตทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก

สัปดาห์ที่ 6 สังเกตทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกกระยะติดตามผล ประกอบกับสัมภาษณ์ผู้ปกครองหลังใช้ชุดกิจกรรม

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมหาความเที่ยงระหว่างผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย โดยการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นระหว่างผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย (Inter Observer Reliability) โดยใช้สูตร IOR (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2549: 29)

$$\text{สูตร} \quad \text{IOR} = \frac{A \times 100}{A+D}$$

เมื่อ A แทน การบันทึกได้ตรงกันระหว่างผู้สังเกต 2 คน

D แทน การบันทึกไม่ตรงกันระหว่างผู้สังเกต 2 คน

หาค่าความเชื่อมั่นระหว่างผู้สังเกตที่คำนวณได้จะต้องมีค่าตั้งแต่ร้อยละ 80 ขึ้นไปจึงจะถือว่าเชื่อถือได้

2. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายและVDO ที่บันทึกไว้ โดยการวิเคราะห์หาค่าคะแนนรวมและคะแนนเฉลี่ย นำเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีการกราฟความถี่และเชิงบรรยาย

3. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครองกลุ่มเป้าหมาย โดยการวิเคราะห์แบบอุปนัย และนำเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีการเชิงบรรยาย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะบำบัดที่ช่วยพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก

ผลการพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะบำบัดที่ช่วยพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการศึกษาในระยะที่ 1 มาพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะบำบัดที่ช่วยพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก ศึกษาเอกสาร งานวิจัย และลงศึกษาภาคสนามเกี่ยวกับเด็กออทิสติก ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐาน พฤติกรรม ลักษณะอาการ ทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก และศิลปะบำบัด พบว่า ศิลปะแวมมนุษย์ปรัชญาสามารถพัฒนาเด็กออทิสติกได้ จึงนำแนวคิดศิลปะแวมมนุษย์ปรัชญาที่ได้ศึกษามาออกแบบชุดกิจกรรมศิลปะบำบัดในครั้งนี้ จำนวน 4 ชุด ดังนี้

ชุดกิจกรรมศิลปะบำบัดชุดที่ 1 : กิจกรรมการใช้สี

ชุดกิจกรรมศิลปะบำบัดชุดที่ 2 : กิจกรรมฉีกปะ

ชุดกิจกรรมศิลปะบำบัดชุดที่ 3 : กิจกรรมภาพพิมพ์

ชุดกิจกรรมศิลปะบำบัดชุดที่ 4 : กิจกรรมมัดย้อมมัดใจ

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

โดยมีขั้นตอนในการพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะบำบัด ดังนี้

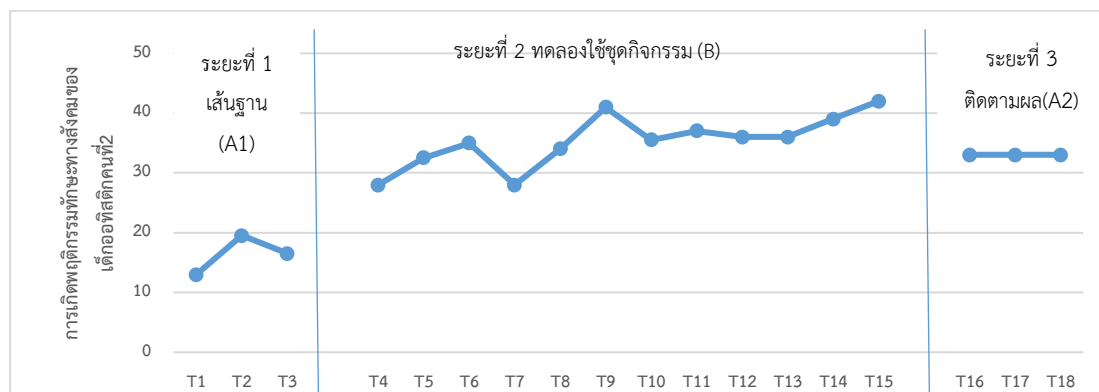
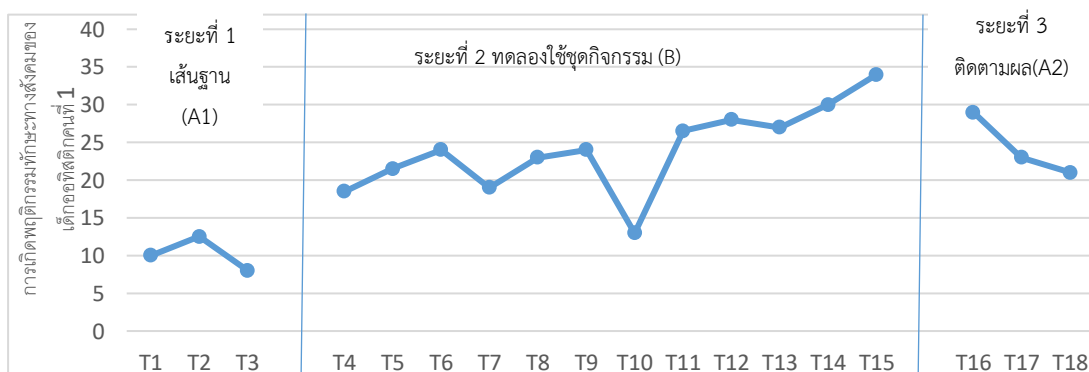
1. สังเคราะห์เอกสารและงานวิจัย 2. พัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะบำบัด 3. ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ เพื่อหาค่า IOC โดยคำนวณได้ค่า IOC 0.67-1 ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้ 4. ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ 5. นำไปชุดกิจกรรมไปทดลองใช้กับกลุ่มทดลอง แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

ตอนที่ 2 ผลการหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมศิลปะบำบัดที่ช่วยพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก

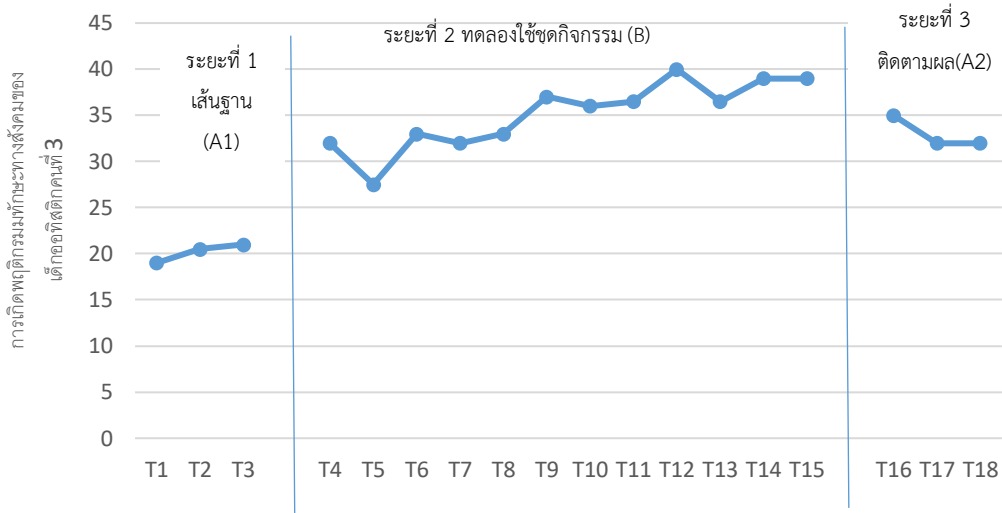
ผู้วิจัยนำชุดกิจกรรมศิลปะบำบัดที่ช่วยพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกที่ได้พัฒนาขึ้นไปใช้กับเด็กออทิสติกที่เป็นกลุ่มเป้าหมายซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 3 คน โดยกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพ (E_1/E_2) 75/75 ผลการหาประสิทธิภาพระหว่างใช้ชุดกิจกรรมศิลปะบำบัด ชุดที่ 1-4 ของชุดกิจกรรมศิลปะบำบัดที่ช่วยพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก จำนวน 3 คน โดยมีคะแนนเฉลี่ยรวมระหว่างใช้ชุดกิจกรรม (E_1) คือ 78.6 และมีคะแนนเฉลี่ยรวมหลังใช้ชุดกิจกรรม (E_2) คือ 76.3 ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ชุดกิจกรรมศิลปะบำบัดที่ช่วยพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 75/75

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกก่อน ระหว่าง และหลังการใช้ชุดกิจกรรมศิลปะบำบัด

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยแบ่งการสังเกตออกเป็น 3 ระยะ

วารสารวิจัยและพัฒนาศึกษาพิเศษ

ภาพที่ 2 แสดงค่าการเกิดพฤติกรรมทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก ในแต่ละระยะ

จากการสังเกตพฤติกรรมของเด็กออทิสติก โดยผู้สังเกต 2 คน คือ ผู้วิจัย และผู้ช่วยวิจัย เพื่อที่จะนำข้อมูลที่ได้จากการสังเกตมาวิเคราะห์ผล พบว่า

1. ค่าคะแนนของพฤติกรรมทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกคนที่ 1

ทักษะทางสังคมในระยะที่ 1 (เส้นฐานพฤติกรรม) พบว่า เด็กออทิสติกคนที่ 1 จะไม่เข้าใจคำสั่งที่เป็นภาษาพูด ครูจะต้องสื่อสารด้วยบัตรภาพหรือการทำให้ดูเป็นตัวอย่าง จะชอบอยู่ในที่แคบ ๆ ชอบอยู่ใต้โต๊ะเรียนของตนเองและนำเก้าอี้มากั้นไว้ไม่ให้ใครเข้าใกล้ เวลาเรียนถ้าเป็นกิจกรรมเดี่ยวจะยอมทำ แต่ถ้าเป็นกิจกรรมกลุ่มจะไม่ยอมทำร่วมกับผู้อื่น ถ้าครูไปนำเขาออกมาจากมุมของเขา ครั้งแรกอาจจะออกมาได้ 5-10 นาที แล้วเขาจะวิ่งกลับเข้าไปในมุมของตัวเองอีก สามารถปฏิบัติตามข้อตกลงได้แค่ช่วงแรก ๆ และถ้าครูไปนำเขาออกมาครั้งที่ 2-3 เขาจะมีอารมณ์หงุดหงิดทำลายข้าวของ จะไม่เล่นร่วมกับเพื่อน ไม่มีการแบ่งปันสิ่งของกับเพื่อน นอกจากครูหลอกล่อด้วยสิ่งที่เขาสนใจ

ระยะที่ 2 (ทดลองใช้ชุดกิจกรรมศิลปะบำบัด) จากการสังเกตโดยผู้สังเกต 2 คน คือ ผู้วิจัย และผู้ช่วยวิจัย เพื่อที่จะนำข้อมูลที่ได้จากการสังเกตมาวิเคราะห์ผล พบว่า ทักษะทางสังคมเพิ่มขึ้นจากระยะเส้นฐาน เด็กออทิสติกคนที่ 1 มีท่าที่ไม่ยอมเข้าร่วมกิจกรรมในช่วงแรก ๆ แต่มีครูคอยดึงมาเข้าร่วมกิจกรรม ดึงดูดความสนใจและคอยกระตุ้นอยู่ตลอดเวลา ไม่สามารถร่วมกิจกรรมได้เต็มเวลาที่กำหนดไว้ แต่พบว่ามีการพัฒนาและมีส่วนร่วมและสนใจในการทำกิจกรรมมากขึ้น ช่วงที่ครูเปิด VDO ขั้นตอนการทำกิจกรรมให้ดูจะมีความสนใจเป็นพิเศษ เพราะปกติเขาจะชอบดู VDO ที่เป็นการดูอยู่แล้ว ช่วงชุดกิจกรรมที่ 1-2 จะชอบนำอุปกรณ์ไปไว้ที่ตนเองคนเดียว ไม่ให้เพื่อนใช้ด้วย แต่พอชุดกิจกรรมที่ 3-4 มีการแบ่ง ผลัดเปลี่ยน และรอคอยของกับเพื่อนดีขึ้น

ระยะที่ 3 (ติดตามผล) จากการสังเกตโดยผู้สังเกต 2 คน คือ ผู้วิจัย และผู้ช่วยวิจัย พบว่า ทักษะทางสังคมเพิ่มขึ้นจากระยะเส้นฐานและระยะทดลอง เด็กออทิสติกคนที่ 1 มีการพัฒนาทักษะทางสังคมที่ดีขึ้น มีสมาธิและมีความสนใจร่วมทำกิจกรรมมากกว่าก่อนใช้ชุดกิจกรรมศิลปะบำบัด แต่ต้องมีครูคอยกระตุ้นและพาเข้าร่วมกิจกรรมอยู่ตลอด มีสมาธิในการทำกิจกรรมมากกว่า 20 นาที หลังจากทำกิจกรรมเสร็จมีการช่วยเพื่อนเก็บอุปกรณ์ แต่ต้องมีครูคอยควบคุมอยู่ด้วย สามารถฟังคำสั่งและปฏิบัติตามข้อตกลงง่าย ๆ ได้ เป็นบางครั้ง มีทักษะ

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

การรอคอย แบ่งปัน และผลัดเปลี่ยนของเล่นกับเพื่อนที่ดีขึ้นกว่าก่อนใช้ชุดกิจกรรม โดยที่ครูสั่ง หรือบางครั้งครูไม่ต้องสั่ง และอารมณ์หงุดหงิดลดลงไม่ทำลายข้าวของเมื่อไม่ได้ตั้งใจ ประกอบกับการสัมภาษณ์ผู้ปกครองหลังทำกิจกรรม ผู้ปกครองกล่าวว่า

“ช่วงหลัง ๆ น้องมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ลดลง แต่เวลาอยู่ที่บ้านก็ยังชอบอยู่ในมุมของตัวเอง บางครั้งเห็นน้องเล่นของเล่นก็เล่นกับน้องเป็นบางครั้งแต่ไม่มีพฤติกรรมแย่งของเล่นจากน้องแล้ว มีสมาธิในการทำกิจกรรมได้นานขึ้น 15-20 นาที”

2. ค่าคะแนนของพฤติกรรมทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกคนที่ 2 ซึ่งผู้วิจัยแบ่งการสังเกตออกเป็น 3 ระยะ พบผลการสังเกตในแต่ละระยะ ดังนี้

จากการสังเกตพฤติกรรมของเด็กออทิสติก โดยผู้สังเกต 2 คน คือ ผู้วิจัย และผู้ช่วยวิจัย เพื่อที่จะนำข้อมูลที่ได้จากการสังเกตมาวิเคราะห์ผล พบว่า

พฤติกรรมทักษะทางสังคมในระยะที่ 1 (เส้นฐานพฤติกรรม) จากการสังเกต พบว่าเด็กออทิสติกคนที่ 2 มีพฤติกรรมทำอะไรซ้ำ ๆ พูดซ้ำ ๆ ชอบนั่งเรียนที่โต๊ะเรียนของตนเอง ไม่สนใจทำกิจกรรมกลุ่ม ไม่ชอบเล่นกับเพื่อน ถ้าอารมณ์ดีก็จะยอมปฏิบัติตามคำสั่ง ยอมทำกิจกรรม แต่ถ้าอารมณ์ไม่ดีก็จะร้องไห้ไม่ยอมทำกิจกรรม จะหวงของ ไม่ยอมแบ่งปันให้คนอื่น แต่ของคนอื่นก็ไม่แย่ง

ระยะที่ 2 (ทดลองใช้ชุดกิจกรรมศิลปะบำบัด) พบว่า ทักษะทางสังคมเพิ่มขึ้นจากระยะเส้นฐาน จากการสังเกตพฤติกรรมของเด็กออทิสติก โดยผู้สังเกต 2 คน คือผู้วิจัย และผู้ช่วยวิจัย พบว่า เด็กออทิสติกคนที่ 2 มีท่าที่ยอมเข้าร่วมกิจกรรม เพราะมีความสนใจ VDO การทำกิจกรรมศิลปะบำบัดที่ครูจะเปิดให้ดู พร้อมทั้งครูคอยกระตุ้นความสนใจอยู่ตลอด ช่วงแรก ๆ ไม่สามารถร่วมกิจกรรมได้เต็มเวลาที่กำหนดไว้ ชอบวิ่งก่อกวนเพื่อนระหว่างทำกิจกรรม หรือไม่สามารถร่วมกิจกรรมจนกิจกรรมเสร็จได้ แต่พบว่ามีการพัฒนาและมีส่วนร่วมและสนใจในการทำกิจกรรมมากขึ้น จนกิจกรรมหลัง ๆ อยู่ร่วมกิจกรรมจนหมดเวลาและช่วยเพื่อนทำกิจกรรมจนเสร็จ ในการทำกิจกรรมถ้าเขาทำดีครูจะชมเชย พร้อมตบมือให้ ทำให้เขาอารมณ์ดี อยากทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน เมื่อครูบอกชื่ออุปกรณ์ และให้เด็กหยิบบัตรภาพอุปกรณ์ตามที่ครูบอก สามารถหยิบได้ถูกต้อง จากการสังเกตพฤติกรรมในทุก ๆ ด้านโดยรวมมีพฤติกรรมที่พัฒนาดีขึ้น และทุก ๆ ครั้งที่ทำกิจกรรมเสร็จครูจะเสริมแรงบวกโดยให้เลือกบัตรภาพของรางวัลคนที่ 2 จะเลือกเป็นขนมและของเล่น 1 อย่าง

ระยะที่ 3 (ติดตามผล) พบว่า ทักษะทางสังคมเพิ่มขึ้นจากระยะเส้นฐานและระยะทดลอง จากการสังเกตพฤติกรรมของเด็กออทิสติก โดยผู้สังเกต 2 คน คือ ผู้วิจัย และผู้ช่วยวิจัย พบว่า เด็กออทิสติกคนที่ 2 มีการพัฒนาทักษะทางสังคมที่ดีขึ้น มีสมาธิและมีความสนใจร่วมทำกิจกรรมมากขึ้นกว่าก่อนใช้ชุดกิจกรรมศิลปะบำบัด แต่ต้องมีครูคอยกระตุ้นและชมเชยทุกครั้งที่เขาทำดี มีสมาธิในการทำกิจกรรมมากกว่า 30 นาที หลังจากทำกิจกรรมเสร็จมีการช่วยเพื่อนเก็บอุปกรณ์ล้างจานแล้วเสร็จ ช่วยครูทำความสะอาดห้องเรียน สามารถฟังคำสั่งและปฏิบัติตามข้อตกลงได้ มีทักษะการรอคอย แบ่งปัน และผลัดเปลี่ยนของเล่นกับเพื่อนที่ดีขึ้น บางครั้งแบ่งให้โดยที่เพื่อนไม่ต้องร้องขอ ประกอบกับการสัมภาษณ์ผู้ปกครองหลังทำกิจกรรม ผู้ปกครองกล่าวว่า

“มีทักษะทางสังคมดีขึ้น การเอาแต่ใจ หรือโวยวายเมื่อไม่ได้ตั้งใจลดน้อยลง เข้าใจคำสั่งและปฏิบัติตามกฎกติกาต่าง ๆ ได้มากขึ้น เริ่มกล้าเล่นกับเพื่อนผู้ชายแต่ไม่ชอบการเล่นแบบรุนแรงและไม่ชอบเสียงดัง มีการ

วารสารวิจัยและพัฒนาศึกษาพิเศษ

แบ่งปันสิ่งของให้คนอื่นมากขึ้น แต่บางครั้งจะแบ่งปันให้ก็ต่อเมื่อมีคำสั่งจากพ่อแม่ สามารถรอคอยได้นานขึ้น มีสมาธิในการทำกิจกรรมได้นานขึ้นประมาณ 30-35 นาที และตอนนี้สามารถบอกชื่อสีได้ถูกต้อง และพอไปเจออะไรที่เป็นสี ๆ ก็ชอบพูดชื่อสี”

3. ค่าคะแนนของพฤติกรรมทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกคนที่ 3 ซึ่งผู้วิจัยแบ่งการสังเกตออกเป็น 3 ระยะ พบผลการสังเกตในแต่ละระยะ ดังนี้

จากการสังเกตพฤติกรรมของเด็กออทิสติก โดยผู้สังเกต 2 คน คือ ผู้วิจัย และผู้ช่วยวิจัย เพื่อที่จะนำข้อมูลที่ได้จากการสังเกตมาวิเคราะห์ผล พบว่า

พฤติกรรมทักษะทางสังคมในระยะที่ 1 (เส้นฐานพฤติกรรม) จากการสังเกต พบว่า เด็กออทิสติกคนที่ 3 เป็นเด็กที่ชอบคุย ชอบสงสัยและถามครู่อยู่ตลอด อีกทั้งชอบส่งเสียงดังก่อกวนผู้อื่น เล่นร่วมกับเพื่อนไม่เป็น ชอบใช้ความรุนแรง และโมโหง่าย หวงของของตนเองมาก หากใครมายุ่งก็จะทำร้ายทันที ไม่ค่อยมีสมาธิในการทำกิจกรรม นอกจากครู่ให้วาดภาพในคอมพิวเตอร์ จะอยู่กับกิจกรรมนั้นได้นานกว่า 30 นาที

ระยะที่ 2 (ทดลองใช้ชุดกิจกรรมศิลปะบำบัด) พบว่า ทักษะทางสังคมเพิ่มขึ้นจากระยะเส้นฐาน จากการสังเกตพฤติกรรมของเด็กออทิสติก โดยผู้สังเกต 2 คน คือ ผู้วิจัย และผู้ช่วยวิจัย พบว่า เด็กออทิสติกคนที่ 3 ช่วงกิจกรรมที่ 1-2 จะไม่ค่อยสนใจ และไม่ค่อยมีสมาธิในการทำกิจกรรม ชอบแยกตัวออกจากกลุ่มไปวิ่งเล่น แต่ครูจะคอยเตือนด้วยวาจา และสร้างข้อตกลงที่ชัดเจนกับเขา ถ้าทำกิจกรรม 15 นาที ครูจะให้ลูกไปเล่น 5 นาที แต่ถ้าทำกิจกรรมเสร็จครูจะให้วาดภาพในคอมพิวเตอร์ 20 นาที เขาเข้าใจกติกาข้อตกลง ยอมทำกิจกรรมด้วยความสนใจ ขณะที่ครูเปิด VDO ให้ดูนั้นเขาสามารถยับยั้งชั่งใจภาพอุปกรณ์ที่ตั้งอยู่ได้ถูกต้องทุกภาพ จากการสังเกตพฤติกรรมในทุก ๆ ด้าน โดยรวมมีพฤติกรรมที่พัฒนาดีขึ้น และทุก ๆ ครั้งที่ทำกิจกรรมเสร็จครูจะเสริมแรงบวก โดยให้เลือกบัตรภาพของรางวัลคนที่ 3 จะเลือกเป็นขนมและคอมพิวเตอร์ทุกครั้ง

ระยะที่ 3 (ติดตามผล) พบว่า ทักษะทางสังคมเพิ่มขึ้นจากระยะเส้นฐานแต่ลดลงจากระยะทดลองใช้ชุดกิจกรรมศิลปะบำบัด จากการสังเกตพฤติกรรมของเด็กออทิสติก โดยผู้สังเกต 2 คน คือ ผู้วิจัย และผู้ช่วยวิจัย พบว่า เด็กออทิสติกคนที่ 3 หลังจากที่ยุติใช้ชุดกิจกรรมศิลปะบำบัด มีสมาธิและความสนใจในการทำกิจกรรมอื่น ๆ ลดลง แต่มีสมาธิมากกว่าก่อนที่จะใช้ชุดกิจกรรมศิลปะบำบัด สามารถทำกิจกรรมอื่น ๆ ได้ การปฏิบัติตามกติกาที่ลดลง ครูต้องคอยกระตุ้นด้วยวาจาอยู่บ่อยครั้ง วางตัวในสังคมได้ดีขึ้น ประกอบกับการสัมภาษณ์ผู้ปกครองหลังทำกิจกรรม ผู้ปกครองกล่าวว่า

“สังเกตพฤติกรรมขณะอยู่ที่บ้านช่วงหลังเหมือนเขาจะมีพฤติกรรมที่ดีขึ้น รู้ว่าเวลาอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมพฤติกรรมไหนที่ควรทำ และไม่ควรทำ เข้าใจกฎ กติกาและสามารถทำตามกฎ กติกาได้มากขึ้น อารมณ์รุนแรงทำร้ายผู้อื่นลดน้อยลง จะแสดงพฤติกรรมนั้นตอนที่โมโหรุนแรงจริง ๆ แต่รอคอยได้ไม่เกิน 5 นาที ถ้านานกว่านั้นเริ่มมีอารมณ์หงุดหงิด”

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง ผลการใช้ชุดกิจกรรมศิลปะบำบัดเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก พบว่า หลังจากใช้ชุดกิจกรรมศิลปะบำบัด เด็กออทิสติกทั้ง 3 คน มีการพัฒนาที่ชัดเจน เมื่อเปรียบเทียบทักษะทางสังคม

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

พบว่า ระยะทดลองใช้ชุดกิจกรรมและระยะติดตามผล มีทักษะทางสังคมสูงขึ้นกว่าระยะเส้นฐาน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่ากิจกรรมศิลปะบำบัดสามารถพัฒนาเด็กออทิสติกที่มีปัญหาเกี่ยวกับทักษะทางสังคมในด้านต่างๆ ดังนี้

ด้านที่ 1 การมีส่วนร่วมและจดจ่อในการทำกิจกรรม ยอมรับและยอมเข้ามาปฏิสัมพันธ์ ทำกิจกรรมร่วมกับครูและกลุ่มเพื่อนได้ ยอมทำกิจกรรมที่ตนเองสนใจหรือกิจกรรมที่แปลกใหม่ มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมจนเสร็จ และหลังจากเสร็จกิจกรรมก็ช่วยครูเก็บวัสดุอุปกรณ์ แต่ช่วงแรก ๆ ครูต้องคอยสั่ง

ด้านที่ 2 การปฏิบัติตามข้อตกลง สามารถเข้าใจคำสั่งและปฏิบัติตามคำสั่งสั้น ๆ ได้ถูกต้อง และสามารถปฏิบัติตามข้อตกลงได้ เช่น ทำกิจกรรม 15 นาที พัก 5 นาที เด็กออทิสติกก็สามารถทำกิจกรรมได้ตามเวลาที่กำหนด ไม่วิ่งก่อกวนเพื่อนในระหว่างทำกิจกรรม

ด้านที่ 3 การเล่นร่วมกับเพื่อน เด็กออทิสติกมีการปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนมากขึ้น สามารถรู้จักการเล่นและทำกิจกรรมกับเพื่อนได้ มีการแบ่งปันหรือผลัดเปลี่ยนสิ่งของกับเพื่อน และสามารถรอคอยได้นานขึ้น โดยที่ไม่มีอาการฉุนเฉียวไม่แสดงพฤติกรรมรุนแรง

อภิปรายผล

การศึกษาการใช้ชุดกิจกรรมศิลปะบำบัดเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก ผลการวิจัยพบว่า ทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกกลุ่มเป้าหมายทั้ง 3 คน มีทักษะทางสังคมในระยะทดลอง และระยะติดตามผล สูงขึ้นกว่าระยะเส้นฐาน แสดงว่าชุดกิจกรรมศิลปะบำบัดสามารถพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การมีส่วนร่วมและจดจ่อในการทำกิจกรรม การปฏิบัติตามข้อตกลง การเล่นร่วมกับเพื่อน มีการพัฒนาในระดับที่ดีขึ้น สอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. พัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะบำบัดที่ช่วยพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก ปัจจุบันมีการใช้การบำบัดทางเลือกเข้ามาปรับพฤติกรรมให้ดีขึ้นได้ ซึ่งการบำบัดทางเลือกรูปแบบหนึ่งคือการใช้ศิลปะบำบัด ผู้วิจัยจึงได้พัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะบำบัดเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกขึ้น ทวีศักดิ์ สิริรัตน์เรขา (2564:64) ได้กล่าวว่า ศิลปะบำบัดช่วยในการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกได้ เพราะการทำงานศิลปะนั้นจะช่วย让孩子เข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของตัวเองและบุคคลรอบข้าง และใช้ในการสร้างสัมพันธภาพในสังคมด้วย ผู้วิจัยจึงได้พัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะบำบัด 4 ชุด โดยมีรูปแบบการใช้สี ฉีกปะ ภาพพิมพ์ มัดย้อม กิจกรรมที่พัฒนาขึ้นเป็นกิจกรรมกลุ่ม

2. ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมศิลปะบำบัดที่ช่วยพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก การใช้ชุดกิจกรรมศิลปะบำบัดเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก เป็นกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาทักษะทางสังคม เป็นกระบวนการการจัดกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า การสอนทักษะทางสังคมจะได้ผลดีที่สุดคือการสอนเป็นกลุ่ม (Barry, L. M., & Burlew, S. B., 2004) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kaylee A. Mathews (2018) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิภาพของกิจกรรมศิลปะบำบัดสำหรับการพัฒนาเด็กออทิสติก พบว่า ศิลปะบำบัดสามารถนำไปพัฒนาทักษะได้ดีในหลาย ๆ ด้าน

วารสารวิจัยและพัฒนาศึกษาพิเศษ

3. เปรียบเทียบทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกก่อน ระหว่าง และหลังการใช้ชุดกิจกรรมศิลปะบำบัด กิจกรรมศิลปะบำบัดแบบกลุ่มส่งเสริมให้เด็กมีการทำกิจกรรมปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เล่นกับผู้อื่นเป็นและรู้จักการแบ่งปัน ซึ่งทักษะต่าง ๆ เหล่านี้เป็นทักษะทางสังคมขั้นพื้นฐานที่มีความจำเป็นในการใช้ชีวิตประจำวันของเด็ก สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัจจิมา ศิริพิบูลย์ผล (2552: 12) ได้ทำการวิจัย ทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยออทิสติกที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยออทิสติกที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ มีทักษะทางสังคมสูงกว่าก่อนได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ด้านการแบ่งปัน และด้านการปฏิบัติตามข้อตกลงกลุ่มและพบว่าทักษะทางสังคมด้านการมีส่วนร่วมมีการเปลี่ยนแปลงดีขึ้นมากเป็นอันดับแรกรองลงมา คือ ด้านการปฏิบัติตามข้อตกลง และอันดับสุดท้าย คือ ด้านการแบ่งปัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยในครั้งนี้เป็นแนวทางของวิธีการสร้างชุดกิจกรรมศิลปะบำบัดสำหรับเด็กออทิสติก ในการดำเนินกิจกรรมจะเห็นได้ว่าครูจะมีบทบาทในการกำหนดข้อตกลงในการเข้าร่วมกิจกรรม สาธิตวิธีการทำกิจกรรม แนะนำอุปกรณ์ให้เด็กเข้าใจ ครูต้องพูดซ้ำๆ ซ้ำๆ หลายๆ ครั้ง ใช้คำพูดที่ง่ายๆ ประโยคสั้นๆ ชัดเจน
2. ในการจัดกิจกรรมทุกครั้งครูควรจัดเตรียมสื่อและอุปกรณ์ไว้ให้พร้อมและเพียงพอต่อเด็ก เนื่องจาก การจัดกิจกรรมกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ถ้าความสนใจในการทำกิจกรรมไม่ต่อเนื่อง เพราะอุปกรณ์ไม่พร้อม อาจจะไปรบกวนพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็กได้ เด็กจะไม่สนใจและไม่ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมได้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรขยายระยะเวลาในการทดลองให้นานขึ้น หรือลองปรับแผนการทดลองเป็น A-B-A-B เพื่อทำให้การสังเกตทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกได้ชัดเจนขึ้น
2. ควรจัดห้องเรียนและสภาพแวดล้อมให้อำนวยความสะดวกกับเด็กออทิสติก เช่น ห้องเรียนมีแสงเพียงพอ ไม่มีเสียงดังรบกวน
3. ควรพัฒนาและออกแบบชุดกิจกรรมศิลปะบำบัด เพื่อพัฒนาทักษะทางด้านอื่น ๆ ที่เด็กออทิสติกที่มีความบกพร่องอยู่ เช่น พัฒนาการอารมณ์ การสื่อสาร พฤติกรรม เป็นต้น

บรรณานุกรม

กรมส่งเสริมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.(2561). *อัตราภาวะเกิดออทิสติก*. สืบค้นจาก

<https://www.dmh.go.th/news-dmh/view.asp?id=27771>

วิทศักดิ์ สิริรัตน์เรข.(2564). *การบำบัดทางเลือกในเด็กพิเศษ*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

ประกาศกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เรื่อง ประเภทและหลักเกณฑ์ความพิการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2555.

(2555,9 กรกฎาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 129 ตอนพิเศษ 119 ง.หน้า 22-23.

วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษาพิเศษ

ประภาภัทร นิยม. (2550). *ก้าวไปกับลูกออทิสติก*. พิมพ์พินิจการพิมพ์.

ศักรินทร์ วงศ์เลิศศิริ. (2561). *เด็กออทิสติกสามารถใช้ชีวิตอย่างมีความสุขได้ เพียงพ่อแม่กระตุ้นด้านการพูด-
การสื่อสาร*. กรมส่งเสริมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. สืบค้นจาก <https://www.dmh.go.th/news-dmh/view.asp?id=28005>

สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. (2549). *ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อัจฉิมา ศิริพิบูลย์ผล. (2552). *ทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยออทิสติกที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ*. [วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

Barry, L. M., & Burlew, S. B. (2004). Using social stories to teach choice and play skills to children with autism. *Focus on Autism and other Developmental Disabilities*.

[Online] Available: <https://psycnet.apa.org/record/2004-12236-005> [2012, January 13].

Kaylee A. Mathews. (2018). *The Effectiveness of Art Therapy for Children with Autism Spectrum Disorder*. In Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of Master of Arts in Adlerian Counseling and Psychotherapy. The Faculty of the Adler Graduate School. [Online] Available: <https://www.researchgate.net/publication/320918730>, [2012, January 13].